

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

Теорія і методика виховання художньо- обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference
«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the institutions
of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032
ББК 85я43
Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор
Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор
Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор
Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор
Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор
Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор
Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор
Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)
Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

*Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 6 від 05.11.2019*

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч.І / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 267с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

III. ВИДАТНІ ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Світлана Сімакова

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОЇ ОБРАЗНОСТІ ВОКАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ
В.А. МОЦАРТА ЯК СКЛАДОВА ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 92

М.О. Ткаченко, Єлизавета Ісичко

ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОПІСЕННОЇ
КУЛЬТУРИ (ВИДАТНІ ПОСТАТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКОВОЇ ДУМКИ) ... 98

Анастасія Солонченко

МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА ПТУШКІНА ВОЛОДИМИРА
МИХАЙЛОВИЧА 104

Вікторія Тризна

ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ МИКОЛИ МОЗГОВОГО 108

Тетяна Веремчук

ПІСЕННА ТВОРЧИСТЬ ОЛЕКСАНДРА БІЛАША (ПОСТАТІ ЗОЛОТОЇ
ДОБИ РАДЯНСЬКОЇ ЕСТРАДИ) 113

Марія Золотарьова

ОСОБЛИВОСТІ ВОКАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ ОКСАНИ ПЕТРУСЕНКО 118

Вероніка Гамарко

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ І ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ О.В.
ОБРАЗЦОВОЇ 123

М.О. Ткаченко, Павло Зеленик

СТИЛІСТИКА ПІСЕННОЇ ТВОРЧОСТІ В. ІВАСЮКА ЯК ЧИННИК
РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕСТРАДНОЇ МУЗИКИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ
XX СТОЛІТТЯ 129

УДК 316.72:78

М.О. Ткаченко

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди,
факультет мистецтв,
к.п.н., доцент кафедри вокальної культури
і сценічної майстерності вчителя*

Єлизавета Ісичко

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди,
факультет мистецтв,
бмв група*

**ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
НАРОДНОПІСЕННОЇ КУЛЬТУРИ (ВИДАТНІ ПОСТАТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ
НАУКОВОЇ ДУМКИ)**

Науковий керівник – к.п.н., доцент кафедри вокальної культури і
сценічної майстерності вчителя М.О. Ткаченко

*В статті висвітлено питання становлення науково-дослідницької думки в
галузі збирання, вивчення, збереження та популяризації української
народнопісенної культури в Україні.*

Ключові слова: народнопісенна культура, фольклор, народна творчість,
науково-дослідницька діяльність.

*The article deals with the issue of developing a scientific opinion in the field of
collecting, studying, preserving and popularizing Ukrainian folklore culture in
Ukraine.*

Keywords: folk culture, folklore, folk art, research.

Постановка проблеми та її актуальність. Величезну роль у вихованні
духовної культури людини та підростаючого покоління зокрема відіграє
народнопісенна творчість. У ній відображається багатовікова історія народу,
його традиції, звичаї, мова; виховується любов до свого народу, Батьківщини та
емоційне сприйняття дійсності. Безпосередньо впливаючи на почуття й настрої,

III. ВИДАТНІ ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

українська народна пісня відіграє велику роль у розвитку національної свідомості особистості та її ставленні до навколишнього світу.

Всебічне вивчення майбутніми викладачами музичного мистецтва художньої народної творчості українського народу, зокрема музичної, його багатющої духовної спадщини розкриває перед ними невичерпні можливості народного таланту, виховує любов і повагу до своєї землі, гордість за свій народ, а також є вихідним принципом при конструюванні змісту сучасної мистецької освіти.

Надзвичайно актуальною при формуванні особистості майбутнього викладача музичного мистецтва та його самосвідомості є українська народнопісенна культура, яка використовується у взаємозв'язку з іншими сферами впливу на особистість.

Аналіз основних досліджень. Вивчення проблеми української народнопісенної культури була і залишається однією з пріоритетних дослідницьких проблем. Серед багатьох вітчизняних дослідників та вчених важко знайти постать, яка б залишила осторонь питання збирання, дослідження, збереження та популяризації культурної спадщини українців. Відомі українські діячі В. Антонович, Б. Грінченко, М. Грушевський, М. Драгоманов, К. Квітка, Ф. Колесса, М. Костомаров, П. Куліш, С. Людкевич, М. Максимович та інші дослідники у своїх працях та розробках осмислили чимало явищ і фактів з історії розвитку української народної творчості.

Дослідження відомих вітчизняних етнографів та музикознавців В. Гнатюка, А. Іваницького, М. Грінченка, К. Квітки, Ф. Колесси та інших стверджують, що серцевиною української музичної культури є саме народна пісня. Так, творчість видатних українських композиторів М. Лисенка, П. Ніщинського, К. Стеценка, Я. Степового, М. Аркаса, Б. Лятошинського, Д. Січинського, М. Леонтовича та багатьох інших ввібрала в себе красу та мальовничу колоритність українських пісенних мелодій.

Помітним явищем в напрямку дослідження народнопісенної культури стали праці Я. Головацького, В. Гнатюка, М. Грушевського, М. Драгоманова,

III. ВИДАТНІ ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

М. Костомарова, М. Максимовича та інших представників вітчизняної наукової думки. Виходячи з розуміння того, що українська пісенна культура є органічним компонентом комплексу національних традицій, фольклористи особливу увагу звертали на її словесні компоненти (О. Потебня, Ф. Колесса, І. Франко, Г. Хоткевич та інші). У зв'язку з цим вивчення фольклору відбувалося не лише крізь призму окремих жанрових форм, а й у сенсі розуміння його як окремої галузі національної культури, що має властиві тільки їй характеристики та особливості (С. Аверінцев, М. Бахтін, С. Грица, А. Іваницький, О. Поріцька та інші). Також оформився такий науковий напрям, як вивчення зв'язків фольклору та професійної творчості (М. Загайкевич, Л. Кияновська, А. Матвійчук, С. Павлишин, Г. Нудьга та інші).

Метою статті є виявлення основних закономірностей формування наукового підходу до вивчення української народнопісенної культури в працях вітчизняних дослідників.

Під народнопісенною культурою науковці розуміють складне та об'ємнявище, в якому через пісню та її соціальне функціонування зберігаються та збагачуються духовні цінності народу, які передаються від покоління до покоління. Народнопісенна культура зазначається як поліфункціональне явище, що має пізнавальну, світоглядну, інформативну, регулятивну, комунікативну, аксіологічну, культуротворчу, виховну функції [3, с. 17-21].

Видатні українські мислителі Г. Сковорода, Т. Шевченко наголошували на необхідності використання фольклору – одного з впливових засобів морального становлення молодого покоління.

Високо цінував та досліджував народну пісенну творчість І. Франко. Він називав її «одним з найцінніших національних надбань і одним із предметів оправданої гордості» [8, с. 1].

Теплотою, піднесеністю української пісні захоплювався П. Грабовський. Про неї поет писав: «Що за милозвучність та краса, не кажучи вже про класичну простоту та безпосередність натхнення! Се – джерело, з якого на здоров'я ще довго будуть пити нащадки» [2, с. 125].

III. ВИДАТНІ ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

I. Нечуй-Левицький вважав, що національний дух і характер українця проявляється саме в народних українських піснях, у їх мотивах, що зачіпають саміглибокі струни серця [5, с. 13].

Дослідник української народної пісні Ф. Колесса визначив за піснею велику історико-пізнавальну цінність: «Народні пісні є органічним витвором народного духу: вони живуть і розвиваються у тісному зв'язку із духовним життям народу як його найсильніший вислів» [4, с. 24].

У дослідницьких працях українського історика М. Костомарова теоретично доведено важливість народнопісенної творчості у житті українського народу, вагомість і необхідність вивчення такого унікального компонента культури українського народу.

Народна пісня постійно перебувала у колі інтересів наукової діяльності О. Потебні. Більша частина наукового доробку вченого присвячена дослідженню українського фольклору. Протягом життя він зафіксував близько трьох з половиною сотень пісень. Дослідник ретельно записував усі варіанти пісні, умови її побутування, специфіку виконавської манери.

Визначну роль у вивченні народної пісні відіграла діяльність П. Сокальського. Вчений детально подав розвиток народної творчості та проаналізував особливості народнопісенних матеріалів, не тільки за структурними ознаками, але й жанрово-тематичними.

Особливо плідною в царині збирання, дослідження, систематизації та популяризації української народнопісенної спадщини виявилася діяльність П. Чубинського, який удосконалив методи збирання й опрацювання народної творчості та вперше в Україні опублікував великі зібрання фольклорних зразків. Праці П. Чубинського стали своєрідною енциклопедією української народної духовної творчості й були відзначені державною нагородою.

Питання про роль української народної пісні в духовному житті народу знайшли відображення в сучасних наукових працях А. Авдієвського, О. Дея, І. Зязюна, А. Іваницького, Г. Нудьги, М. Стельмаховича, В. Гнатюка.

III. ВИДАТНІ ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Так, І. Зязюн вважає українську народну пісню дієвим запобіжником бездуховності сучасної молоді. Вчений стверджує, що українці є однією найспівучіших і музично найобдарованіших націй. Дослідник зазначає, що «увійти у світовий культурний простір наша держава зможе не наслідуючи будь-які прояви західної культури, а плекаючи і гіднопредставляючи свою – багатовікову, самобутню й неповторну» [6, с. 62].

Відомий фольклорист С. Мишанич зазначає, що українська пісня донині перебуває у стані активного побутування, отже, сприяє вихованню національної самосвідомості українців, окреслює провідні ознаки їх психологічного укладу.

Глибоко дослідив роль української пісні в утвердженні виховного ідеалу українського народу Г. Ващенко. На його думку, українська пісня за змістом, багатством, глибиною й різноманітністю переживань, відбитих у ній, красою й мелодійністю посідає одне з перших місць серед пісень народів світу. Саме вона підтримує свідомість національної єдності українського народу, любов до батьківщини й пошану до себе [1, с. 120].

Дослідник Л. Стрюк у своїй праці «Пісенна етнологія України» переконливо доводить, що всьонароднопісенна культура України є невичерпним джерелом пам'яті народу, у якій дбайливо зберігаються протягом багатьох століть знання про життя нашого народу в різні історичні часи, його звичаєвість і побут. Автор зазначає, що народно-поетичні твори є не просто явище минулого, не тільки унікальний історичний документ, а «цінний скарб етнічних коштовностей, які в сукупності своїй окреслюють феномен української нації і, промовляючи до прийдешніх поколінь, покликані виплекати в їх душах національну свідомість і гордість за свій народ, його історію і культуру [7, с. 321 - 322].

Висновок. Отже, дослідження теоретично-наукової думки в комплексі етнографічного, історичного та культурного контекстів допомагало виявити низку науковців та їх робіт, що надає можливості створити цілісну картину розвитку народнопісенної української культури, а також визначити місце

ізначення певних жанрових моделей народнопісенної творчості у загальному напрямку еволюції української культури. Показовим для авторів можна вважати погляд на народну пісню як на самобутній та унікальний зразок народної творчості, що вражає своєю неповторністю, індивідуальністю, завдяки якому відбувається знайомство із глибинним, різноманітним та багатим духовним світом українського народу

Список використаних джерел

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава: Полтавський вісник, 1994. 191 с.
2. Грабовський П.А. Дещо про творчість поетичну/ П.А. Грабовський // Зібрання тв. у 3-х т. Київ.: АН УРСР, 1960. Т.3. С. 122 - 127
3. Іваницький А. Українська музична фольклористика. Київ: Заповіт, 1997. 391 с.
4. Колесса Ф. Фольклористичні і праці. Київ: Наукова думка, 1970. 413 с.
5. Народні пісні в записах Івана Нечуя-Левицького. Київ: Музична Україна, 1985. 279 с.
6. тич О.М. Різдвяний подарунок від «Писанки» // Мистецтво та освіта. 1999. №2. С. 60 - 63.
7. Стрюк Л.Б., Стрюк М.І., Яловий Ф.З. Пісенна етнологія України: Навч. посібник з народознавства. Київ, 1994. 332 с.
8. Франко І.Я. Студії над українськими народними піснями Т. I., Ч. 1,2. Львів: 1913. 532 с.